

Informace ze zdravotnictví kraje Vysočina

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Jihlava
29.8.2006

6

Psychiatrie vč. AT - návykových nemocí a sexuologie - činnost oboru v kraji Vysočina v roce 2005

*Psychiatry incl. Alcohol and Drugs Guidance Centres and Sexology - Activity
in Branch in the Region Vysočina in 2005*

Souhrn

Informace ze zdravotnictví kraje o činnosti oboru psychiatrie včetně AT – návykových nemocí a sexuologie v kraji Vysočina v roce 2005 obsahuje údaje o ambulantní péči z oblasti sítě zdravotnických zařízení, personálního zajištění, činnosti a stručný přehled pacientů podle užívané psychoaktivní látky. Údaje jsou členěny dle druhu zdravotnického zařízení a dle území. Informace obsahuje dále údaje o lůžkových psychiatrických zařízeních.

Summary

Information on health service activity in the branch of psychiatry including alcohol and drugs guidance centres and sexology in the region Vysočina in 2005 contains data about out-patient care, in particular, about health service network, personnel capacity, activity and a brief overview of patients by used psychoactive substance. Data are presented by type of health establishment and by territory. Information contains also data concerning bed psychiatric departments of hospitals and psychiatric institutes.

Podkladem pro zpracování dat byly roční výkazy, které vyplňují všechna ambulantní oddělení (pracoviště) oboru psychiatrie včetně AT - návykových nemocí, sexuologie a psychoterapeutické stacionáře všech resortů bez ohledu na zřizovatele. Údaje o lůžkové péči byly převzaty z výkazů o lůžkovém fondu. Výkazy byly součástí Programu statistických zjišťování v ČR na rok 2005 a jsou vystaveny na internetových stránkách www.uzis.cz [NZIS/Výkazy2005]. Program byl sestaven v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Informace vychází ze skutečného sběru výkazů, který u ambulantní péče činil 97 % a u lůžkového fondu 100 %. Údaje pro výpočty relací na obyvatelstvo byly získány z dostupných materiálů ČSÚ.

IZK o činnosti oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie v minulých letech jsou dostupné na internetových stránkách ústavu v části Rychlé informace.

Na mapce je znázorněna síť obcí, ve kterých byla k 31.12.2005 zdravotnická zařízení poskytující ambulantní a lůžkovou psychiatrickou péči v kraji. Jsou zde zahrnuta i místa odloučených pracovišť, naopak nejsou znázorněna místa pracovišť, která během roku ukončila činnost.

Zdravotní péči v oboru psychiatrie včetně AT - návykových nemocí a sexuologie zabezpečovalo koncem roku v kraji 29 ambulantních pracovišť. Pracovalo v nich 21,91 lékařů psychiatrů, 1,70 psychologů (z toho 0,30 smluvních) a 10,05 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí (dále ZPBD). Pracovníci jsou vždy uváděni v tzv. přepočteném počtu, což je souhrn úvazků včetně smluvních pracovníků. Na 100 000 obyvatel kraje připadali 4,3 lékaři, vzhledem k ČR (7,0) je to stav podprůměrný. Zdravotnické zařízení, které neodevzdalo výkaz (1), ukončilo činnost již během roku. Porovnání mezi okresy by nebylo u tohoto oboru zcela objektivní, neboť někteří lékaři poskytují péči v několika okresech, ale veškerá činnost je vykázána v místě sídla

právního subjektu. Nejvíce psychiatrů působí v okresech, kde sídlí psychiatrické léčebny, které provozují i ambulantní činnost.

V roce 2005 bylo v psychiatrických ordinacích kraje vykááno celkem 103 557 ambulantních ošetření - vyšetření (dále jen ošetření), z toho bylo 18 418 prvních ošetření. Na počtu ošetření se nejvíce podílely samostatné ordinace lékařů specialistů (83 %). Nejvytíženější však byli lékaři v ostatních ambulantních zařízeních, neboť zde na 1 lékaře připadlo 5 966 ošetření oproti 4 565 ošetřením v samostatných ordinacích specialistů. Nejvíce prvních ošetření ve sledovaném roce ale poskytli lékaři v ambulantních částech lůžkových zařízení (1 533 ošetření na 1 lékaře). Počet ošetření na 1 léčeného pacienta dosahoval hodnoty 5,6, o necelých 7 % méně než v předešlém roce (6,0) a rovněž o 7 % méně než v ČR (6,0). Za předpokladu 220 odpracovaných dnů v roce provedl každý lékař denně v průměru 21,5 ošetření, to je přibližně o 2 více než v roce 2004 (19,6) a o 4 více než činil republikový průměr (17,2).

Psychiatrickou péčí, stejně jako v minulém roce i v celé republice, vyhledávaly častěji ženy (61 % ošetření i prvních ošetření) než muži. Z celkového počtu ošetřených byla necelá 2 % dětí do 14 let (ČR více než 3 %) a z prvně ošetřených tvořil podíl dětí tohoto věku o něco více než 2 % (ČR 5 %). Nejčastěji je ošetřovali psychiatři z okresu Havlíčkův Brod a Pelhřimov (po 3 % z ošetření celkem a po 4 % z prvních ošetření). Důvodem by mohla být i skutečnost, že mají v péči děti z výchovných ústavů pro mládež, které sídlí na Pelhřimovsku.

Rychle se měnící životní styl a vzrůstající nároky společnosti zatím po psychické stránce nezasáhly obyvatele Vysočiny v takovém rozsahu, jako v ostatních oblastech ČR. Svědčí o tom výrazně nižší počty ambulantních psychiatrických ošetření, kdy v kraji bylo poskytnuto na 10 000 obyvatel 361 prvních ošetření, zatímco v ČR 440. Navíc těchto ošetření bylo vykááno nejvíce v okresech, kde sídlí psychiatrické léčebny nebo lůžková zařízení s psychiatrickým oddělením, jejichž působnost je vysoce nadregionální.

Na výkazu jsou sledovány vybrané skupiny onemocnění, kde jednotkou zjišťování není pacient, ale diagnóza. Pacient zde může být započítán tolikrát, pro kolik onemocnění byl ve sledovaném roce prvně ošetřen. V tomto roce byly nejčastějším důvodem vyhledání lékařské pomoci afektivní poruchy, kde v přepočtu na 10 000 obyvatel připadalo 128 léčených pacientů (ČR pouze 88). Neurotické poruchy se 125 léčenými pacienty klesly v kraji meziročně až na druhé místo (ČR 174). Nejméně pacientů na stejný počet obyvatel se léčilo pro poruchy vyvolané psychoaktivními látkami (4). Pozitivní je skutečnost, že hodnota těchto pacientů dosahovala v kraji pouze třetinové hodnoty pro ČR (13) i přes to, že se zde pro tato onemocnění léčí pacienti i z jiných krajů. Také počet pacientů pro vývojové poruchy v dětství a adolescenci na 10 000 obyvatel ve věku 0 - 19 let (49) dosahoval v kraji poloviční hodnoty pro ČR (97). Markantně vzrostl počet pacientů ošetřených pro sexuální dysfunkci, byl způsoben i předepisováním viagry.

Meziročně se zvýšil počet pacientů „živé“ kartotéky, to je těch, kteří se aktivně krátkodobě či dlouhodobě léčí, nebo jsou sledovaní zdravotně a sociálně v průběhu roku pro užívání některé psychoaktivní látky. Každý pacient je uveden pouze jednou podle převládající užívané látky. Počet léčených alkoholiků vzrostl z 16 na 22 obyvatel z 10 000 (ČR 27). Největší problémy s ním měli, stejně jako v minulém roce, muži a ženy ve věku od 30 - 39 let (35 z 10 000). Se závislostí na alkoholu se léčilo 86 % sledovaných, to je o 2 % více než v loňském roce. Mírně se zvýšil i počet pacientů užívajících drogy, na 10 000 obyvatel připadlo 5 narkomanů oproti 4 v roce 2004. Přesto je situace v kraji v porovnání s ČR (17) stále příznivá. Negativní je ale fakt, že podíl osob na droze závislých se během roku zvýšil o 32 % na letošních 79 %. Drogy nejčastěji konzumuje mládež od 15 - 19 let a muži a ženy ve věku od 20 - 29 let (16 a 14 na 10 000 obyvatel uváděného věku).

V kraji sídlí tři psychiatrické léčebny (dále PL), z toho jedna dětská. Koncem roku 2004 ukončilo činnost jediné nemocniční psychiatrické oddělení v kraji (odd. Nemocnice Třebíč). Nově vzniklo lůžkové zařízení PATEB s.r.o., Psychiatrie v Jemnici, poskytující lůžkovou i ambulantní psychiatrickou péči. Data tohoto zařízení jsou započítána v tab. č. 5 do údajů o odborných léčebných ústavech. Všechna uvedená lůžková zařízení slouží obyvatelům daleko širší spádové oblasti než je kraj Vysočina. Průměrný počet lůžek na psychiatrických odděleních léčeben v kraji (1 544) tvořil téměř šestinu z průměrného počtu lůžek v celé republice (9 326). Na psychiatrických odděleních bylo hospitalizováno 5 550 pacientů, tedy přibližně jedna osmina ze všech léčených

v ČR (42 362). Na 100 lůžek připadalo 4,91 lékařů (ČR 4,83). Průměrná ošetrovací doba činila 92,1 dne a byla vyšší než v ČR (73,8), z čehož plyne, že zde jsou léčeni převážně pacienti se závažnějším psychiatrickým onemocněním.

Nově je od roku 2005 sledována činnost denních psychoterapeutických stacionářů s programy pro ambulantní i hospitalizované pacienty. V kraji byly 2, oba při PL, disponovaly 41 místy, pracovalo v nich 1,38 lékařů a 2,00 psychologové. V průběhu roku je navštěvovalo 166 pacientů. Na 1 lékaře připadlo 120 pacientů (ČR 317) a na jednoho psychologa 83 (ČR 289).

Značky v tabulkách

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý

Zpracovala: Irena Fišarová
ÚZIS ČR, Krajský odbor Vysočina
Benešova 21, 586 01 Jihlava
tel.: 567 563 693, 567 563 691
e-mail: fisarova@uzis.cz, <http://www.uzis.cz>

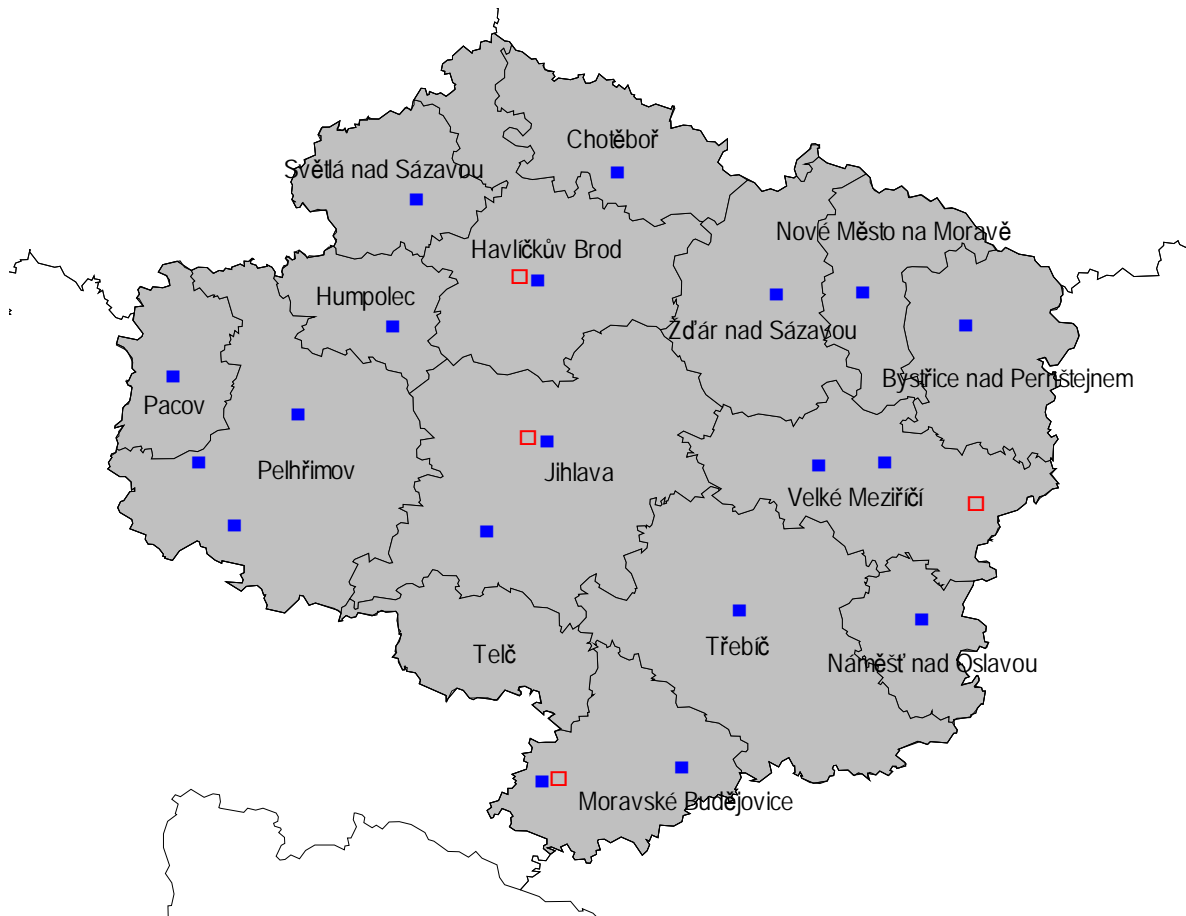
**Personální zajištění ambulantní péče dle poskytovatele péče
a dle územních celků**

	Počet ZZ a praco- višť	Počet pracovníků ¹⁾			
		lékaři		psycho- logové	ZPBD ²⁾
		celkem	z toho psychiatři		
dle poskytovatele péče					
Ambulantní část lůžkových ZZ	5	2,21	2,21	1,40	0,80
Samostatná ordinace lékaře specialisty	22	18,80	18,80	0,30	8,05
Ostatní ambulantní zařízení	2	0,90	0,90	-	1,20
Kraj celkem	29	21,91	21,91	1,70	10,05
dle území (okresů)					
Havlíčkův Brod	7	5,01	5,01	0,50	3,05
Jihlava	8	5,70	5,70	-	-
Pelhřimov	3	3,00	3,00	-	1,00
Třebíč	7	5,30	5,30	1,20	3,30
Žďár nad Sázavou	4	2,90	2,90	-	2,70
Kraj celkem	29	21,91	21,91	1,70	10,05
ČR	751	712,59	666,31	83,89	398,40

¹⁾ Součet úvazků, vč. smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních § 5 - § 21

Sít' zdravotnických zařízení kraje Vysočina poskytujících ambulantní péči v oboru psychiatrie vč. AT a sexuologie dle ORP ^{*)}

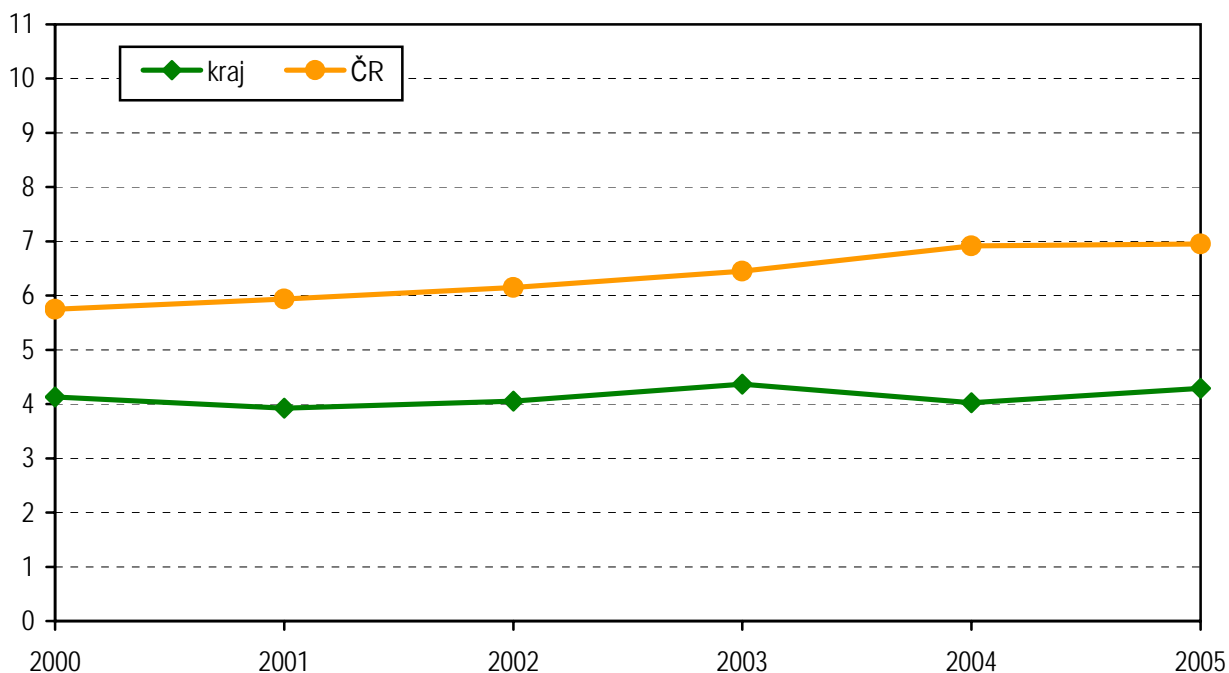
■ - obce se sídly ambulantních zařízení (uvedeno včetně detašovaných pracovišť)

□ - obec se sídlem lůžkového zařízení poskytujícího ambulantní péči

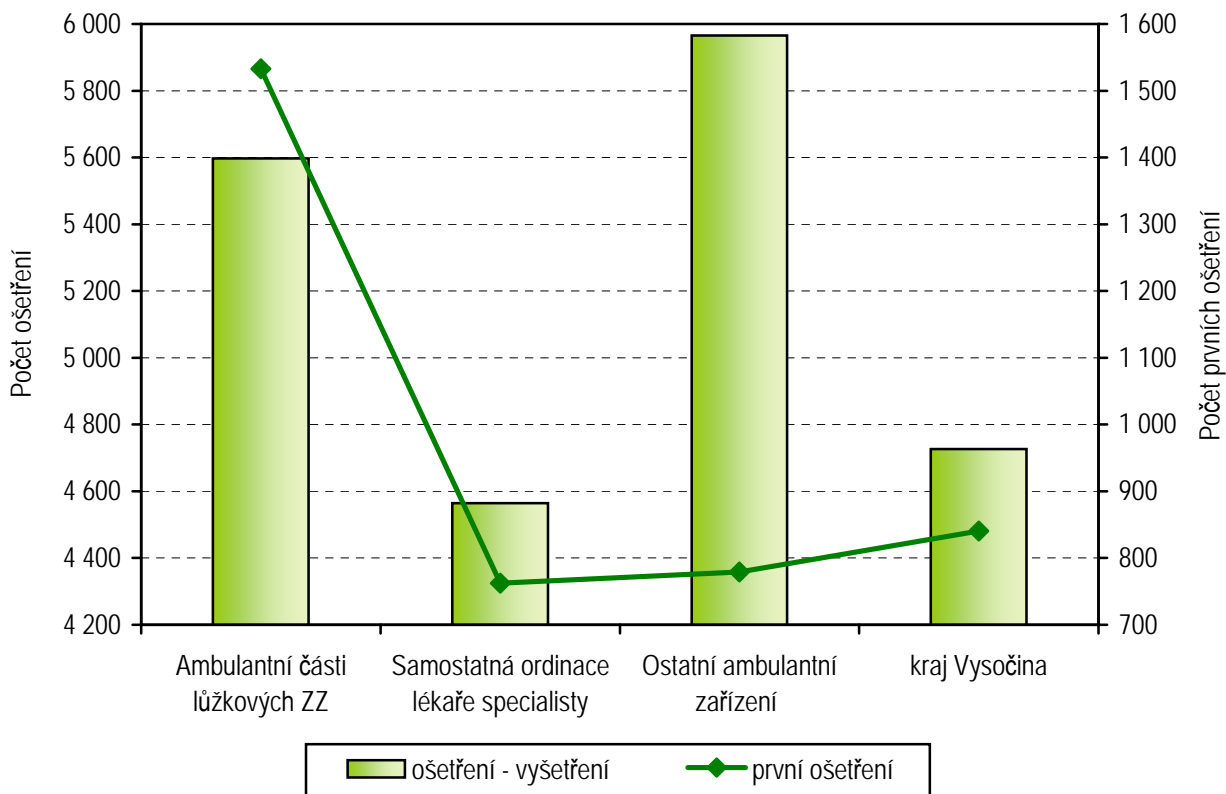
^{*)} správní obvod obce s rozšířenou působností

Jihlava - název správního obvodu obce s rozšířenou působností

Počet lékařů na 100 000 obyvatel v letech 2000 - 2005

Počet ošetření - vyšetření a prvních ošetření na 1 lékaře dle druhu zdravotnického zařízení

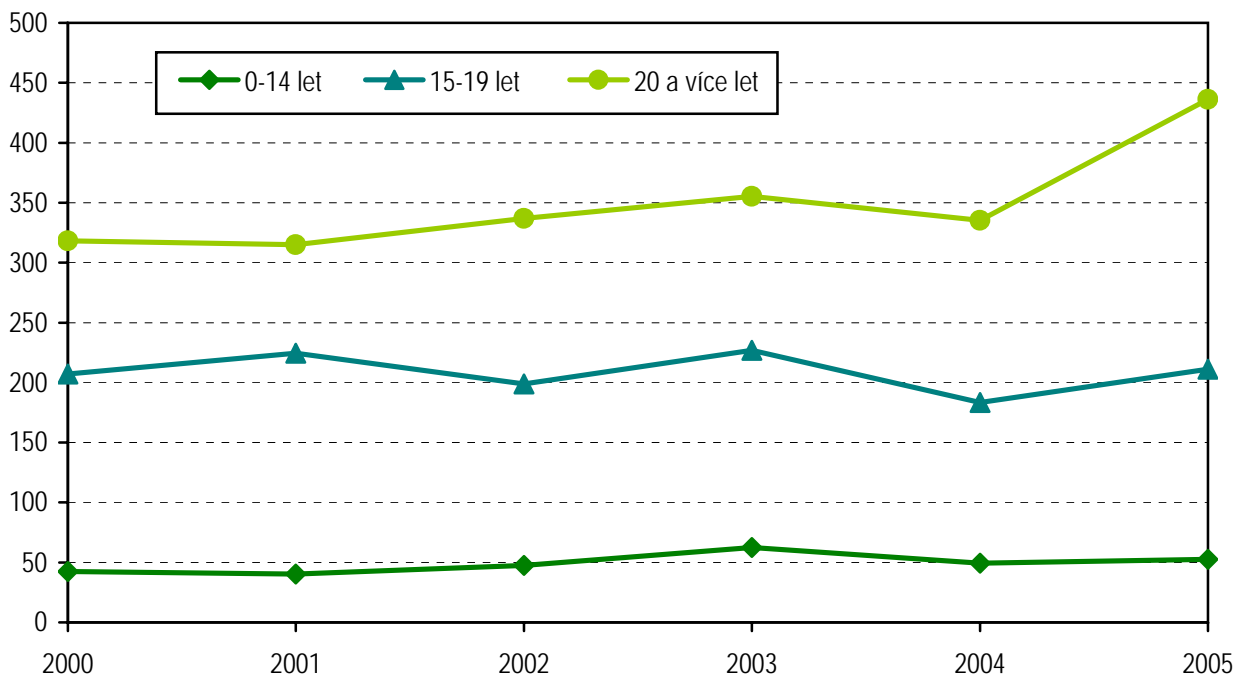
Ambulantní péče (počty ošetření - vyšetření) dle území

Území, okres	Počet ošetření - vyšetření			Počet prvních ošetření ¹⁾			Počet ošetření - vyšetření na 1 léčeného pacienta
	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	
Havlíčkův Brod	22 177	62,31	3,03	4 839	61,00	4,46	4,58
Jihlava	31 139	61,49	0,74	4 764	59,84	0,94	6,54
Pelhřimov	12 264	63,58	3,11	2 528	65,35	4,00	4,85
Třebíč	23 264	58,08	1,14	4 026	59,69	0,94	5,78
Žďár nad Sázavou	14 713	62,13	0,49	2 261	59,97	0,84	6,51
kraj Vysočina	103 557	61,24	1,57	18 418	60,89	2,27	5,62
ČR	2 689 389	60,54	3,49	450 166	59,32	5,01	5,97

¹⁾ Počet prvních ošetření v daném roce odpovídá počtu léčených pacientů v daném roce

²⁾ Osoby ve věku 0-14 let

Počet léčených pacientů dle věku na 10 000 obyvatel dané věkové skupiny

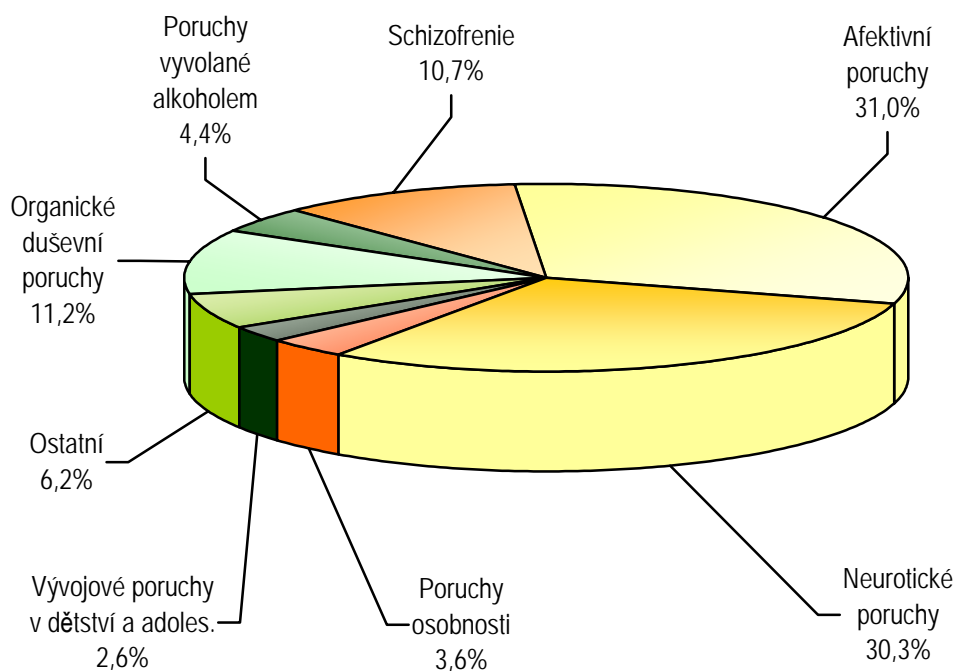
Léčení pacienti*) pro vybraná onemocnění

Vybraná onemocnění (diagnóza MKN-10)	Počet prvních ošetření pro vybrané onemocnění		
	kraj Vysočina absolutně	na 10 000 obyvatel ¹⁾	
		kraj Vysočina	ČR
Organické duševní poruchy (F00-F09)	2 356	46,20	49,56
Poruchy vyvolané alkoholem (F10)	916	17,96	25,63
Poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11-F19)	187	3,67	12,65
Schizofrenie (F20-F29)	2 257	44,25	40,19
Afektivní poruchy (F30-F39)	6 536	128,16	88,43
Neurotické poruchy (F40-F48, F50-F59)	6 370	124,90	173,61
Poruchy osobnosti (F60-F63, F68-F69)	759	14,88	25,41
Sexuální poruchy, deviace (F64-F66)	256	5,02	2,88
Mentální retardace (F70-F79)	862	16,90	16,66
Vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80-F98)	554	48,58	96,71
Neurčená duševní porucha (F99)	8	0,16	2,57
Neplodnost (N46, N97)	-	-	2,45

*) Počet prvních ošetření pro danou diagnózu (pacient může být započítán tolikrát, pro kolik onemocnění byl prvně ošetřen)

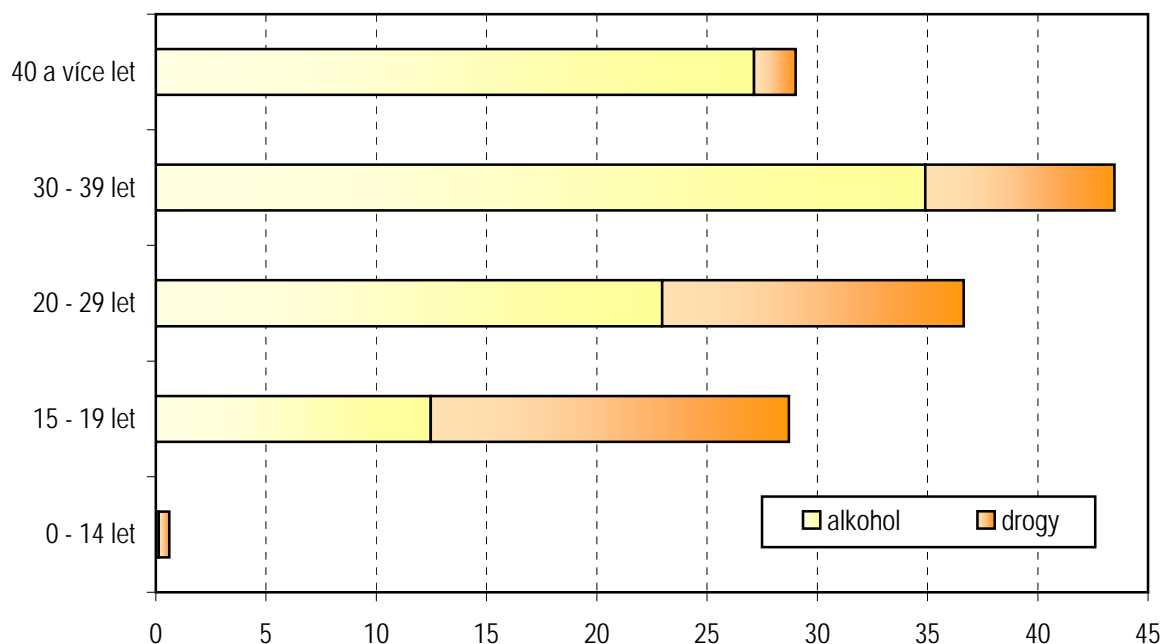
¹⁾ U onemocnění vývojové poruchy v dětství a adolescenci je přepočítáno na 10 000 obyvatel ve věku 0-19 let

Struktura prvních ošetření pro vybraná onemocnění

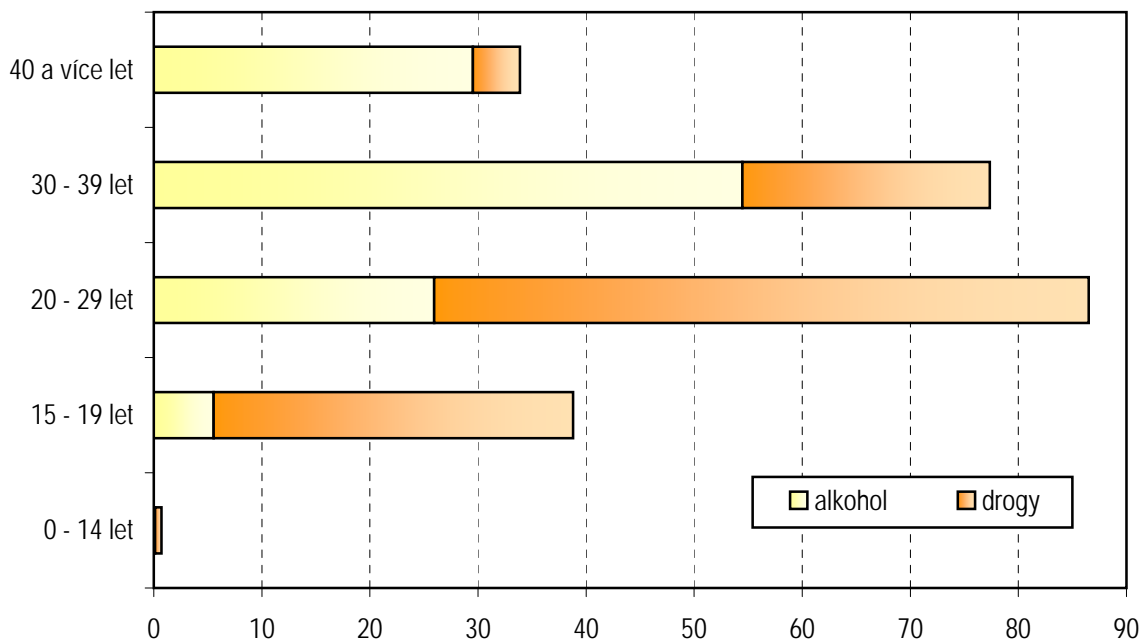

**Pacienti ambulantních pracovišť AT
dle užívané psychoaktivní látky na 10 000 obyvatel
dané věkové skupiny v kraji Vysočina**

**Pacienti ambulantních pracovišť AT
dle užívané psychoaktivní látky na 10 000 obyvatel
dané věkové skupiny v ČR**

Využívání lůžkového fondu psychiatrických oddělení nemocnic a odborných léčebných ústavů (OLÚ) a zatížení zdravotnických pracovníků

Ukazatel	OLÚ	
	kraj	ČR
Počet oddělení	4	28
Počet pracovníků ¹⁾		
lékaři	76,55	449,61
ZPBD ²⁾	517,67	2 782,11
sestry ²⁾ u lůžka	468,41	2 624,67
ZPOD ²⁾ u lůžka	157,00	1 186,63
Průměrný počet lůžek	1 544,21	9 325,90
Průměrný denní stav obsazených lůžek		
celkem	1 400,8	8 569,8
na 1 lékaře	18,3	19,1
na 1 sestru ²⁾ u lůžka	3,0	3,3
Počet lékařů na 100 lůžek	4,91	4,83
Počet ZPBD ²⁾ na 100 lůžek	33,18	29,90
Počet hospitalizovaných	5 550	42 362
Nemocniční letalita	41,1	39,8
Využití lůžek ve dnech	331,1	335,4
Průměrná ošetrovací doba	92,1	73,8
Prostoj lůžek ³⁾	9,3	5,6

¹⁾ Součet úvazků

²⁾ Zdravotničtí pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5 - § 21)

sestry - všeobecné sestry a porodní asistentky (§ 5 - § 6)

ZPOD - zdravotničtí pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29 - § 42)

³⁾ Ve dnech na 1 hospitalizovaného z lůžek schopných provozu

Seznam OLÚ s psychiatrickým oddělením v kraji:

Psychiatrická léčebna Havlíčkův Brod

Psychiatrická léčebna Jihlava

Dětská psychiatrická léčebna Velká Bíteš

Další lůžkové zařízení:

PATEB s.r.o., Psychiatrie v Jemnici

Personální zajištění a kapacita psychoterapeutických stacionářů

Území	Počet míst k 31.12.2005	Počet ¹⁾		
		lékařů	ZPBD ²⁾	psychologů
kraj Vysočina	41	1,38	4,00	2,00
ČR	291	23,84	20,67	26,15

Území	Počet pacientů			
	celkem	na 1 lékaře ¹⁾	na 1 psychologa ¹⁾	na 10 000 obyvatel
kraj Vysočina	166	120,29	83,00	3,25
ČR	7 548	316,61	288,64	7,38

¹⁾ Součet úvazků, vč. smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb. o nelékařských povoláních § 5 - § 21